

divjad, bude li njegov savjet sliedio, izrazio se je zakon izbora mjeseca novembra 1891. na svojem putovanju u tom smislu, da bolesnik ne trebaju svećenika, ali se ne smije svećenikom vjerovati — skoro iste riječi, koje bijahu u isto doba u „*Sufovi kući*“ u Trstu od najviše postavljene osobe jednog deputacija iz Pomjara izučeno — da više ne smije načelnika Flega kao takova izabrati; da se je narod tim, što je glasovao za dra. La g i n j u, upropastio (Čujte! Čujte!), jer će narod radi toga punim pravom vlada pritiskati, te mu neće pružiti nikakve podpore. Kod toga se je uvijek kao dobar prijatelj namjestnikov izličao.

Mislite li, da se je štogod dogodilo na našu resoluciju, koja bijaše u ovoj visokoj kući prihvaćena? Tada ne bijaše niti jednog protivnog glasa. Naravski je, da se je Meskovična dogodilo ono, što se često događa polag stare rečenice: učinio si svoju i sad se nosi; on se je u istinu tužio više na one, koji ga poslaše u Buzet, nego li proti obćini.

Kako se u istom poslu različito postupaju, pokazuju nam neke odlike političke oblasti u Primorju u pitanju vologradnja. Obćina Podgrad u Istri obratila se na političku oblast za pripomoć kod gradnje jednog otvorenog vodnjaka u Zemanah. Dabila je odgovor, da se državnim pripomoć ne može pružiti s različitim razloga, među kojima i radi toga, jer vlada, dotično ministarstvo poljođielstva ne daje više za otvorene vodnjake načelnu nikakvih podpora.

Mislite, da je iste godine ili najviše jednu godinu kasnije, ista politička oblast u istoj obćini stavila na raspolaganje za gradnju otvorenog vodnjaka za blago u Obrovom jednoj privatnoj osobi znatnu svotu, mimošav pri tom posve zakonito postavljenu obćinsku oblast, obćinskoga načelnika predstojnika. Kasnije se je dokazalo, da je taj vodnjak životu pogibelnu ne samo za blago, već također i za ljude, da ne bijaše po nactu izradjen, te da bi trebalo dalnjeg troška od 200—300 for., a da ne bude pogibelnim i da odgovara svojih vrsti, t. j. za neparalične blaga.

K velikim prosvjetnim zadaćam jednog pučanstva, koje obitava raztrešeno po selih, spada bez dvojbe i to, da se nekoje p-družne crkve podigne na župe ili bar na samostalne kuracije. Spominjem tu samo jedan primjer. Župna obćina Kastav brnji kakvih 9000 duša, od kojih pripada k područnoj crkvi u Sv. Križu se imade podržnu crkvu u Sv. Križu podignuti na samostalnu kuraciju, ili da se tamo nastani bar jedan izloženi kapelan, vječ se od g. 1854. am. Isto tako dugo vleće se pitanje o takovom ustanovljenju na Vrhu kod Krka i u Pregari kod Buzeta.

Kud bi se što takova u grieh upisalo središnjaj vladi, bila bi to po mjestu sulu zloba ili kleveta, nu da se to zemaljskoj političkoj oblasti u grieh ne upiše, bio bi to po moju misli velik grieh narodnog zastupnika. Mi ne možemo nikako zahtjevati, da budu o takovih malenkostih točno obavješteni u Beču, gdje se valja obzirati na velika politička pitanja, kao što je često državno pravo, hrvatsko državno pravo, svakojake nagodbe, velika financijska pitanja itd. Smjerno je doduše, što moramo takove stvari u središnjem parlamentu razpravljati, nu to nije naša krivnja.

Kako se inače s nama postupaju, dozvolite mi, da vam navedem letimice nekoje primjere. Ruz se uvijek svetga tako, da bi se ponajlipeše iz bašce uzelo, već tako, da ovdje li ondje po koja radi si-metrije ostane.

Ja neću navesti možda najpikantnije, ali svakako žalostne primjere. Na čelu obćine Podgrad u Istri stoji muž, komu se nemože u nijednom pogledu kakvo krivnje pripisati. Povelio se je dotuše iztraga proti njemu, nu on je u tim čišćim čelom iz toga izišao. Ali taj muž ima taj grieh što brani čvrsto svoje narodnostno osvjedočenje, osobito u pogledu jezikovnom, i to možda čvršće nego li drugi načelnici itd. Bilo je doba kad ga odstavise izručiv upravu posebnom odboru.

Taj odbor izradio je po svojoj dužnosti proračun, koji bijaše potvrđen od oblasti, naime od zemaljskog odbora dogovorno sa namjestnikom. Kad je načelnik došao opet na svoje mjesto, bijahu one stavke, koje se je u prije potvrdjenom proračunu odobrilo, zabacene, te se je moralo opetovano u obćinskom zastupstvu o tomu razpravljati i političkoj oblasti dokazivati, da bijaše izvršenje pojedinih stavka proračuna, napose onih u školske svrhe, upravo od političke oblasti naloženo, da se ih mora vratiti.

Što drugog slučajja? Taj je doduše,

osamljen, ali je za naše prosvjetne odnošaje od velikog znamenovanja. Pokojni biskup Dobrila, dobre uspomene, ostavio je nekoliko stipendija, izmedju kojih dvie, koje pripadaju njegovoj obćini, naime njegovim netjakom, koji bi učili, i kod kojih nemože imati politička oblast toliko upliva, koliko ga imade inače kod podjeljivanja stipendija. Ali dogodilo se slučaj, da se je jedan od netjaka pokojnoga biskupa, koji je u Zagrebu polazio svedičiti, ogriješio prošle godine o čin, radi kojega bijaše kažnjen. Taj čin smatrali su tamošnji sudovi kao kaznjivo djelo. On je pretrpio kaznu, te bi bio imao doći u svoje pravo po naših zakonih, pošto se neradi o prekršaju ili o kaznjivom činu radi koristiljublja i obće, pošto je pretrpio pedespu. Tomu mladiću, premda neima inače nikakvih sredstva za dalnju nauku, oduzeše stipendiju. On nije počinio nikakvo nemoralno djelo. Ja moram ovdje kao zastupnik naroda izjaviti, da bi bio onaj čin, što ga je on počinio, za koga od nas možda, koji moramo računati sa postojećimi odnošaji i sa obstojećimi zakonim, pošto ovdje sjedimo, kaznjivi ili malo moralan.

Nu za mladića, koji je sudjelovao u času mladenačkog i narodnog oduševljenja kod spaljenja jedne zastave, koja u Hrvatskoj neima prava — što su agrarski odvjetnici i pravnici bez okolišanja priznali — nije taj čin stalno uemoralan. (Tako je!) Ja neznam, da li se politiziranje jednake mjere proti drugim mladićim, koji počinjaju u protivnom smjeru možda štogod i gorega, nego li je Jur o Červar počinio, i koje se je poduzelo proti tomu strahnu.

Kod nas imade jošte mnogo i mnogo slučajeva, koji dokazuju, da nosi medalja, koja kuje politička oblast Primorja, u istinu dvie strane.

Oćinski načelnik u Baški bijaše obuzen radi zlorabe uredovne vlasti.

Razumje se samo po sebi, da je morao načelničtvo odložiti.

Nakon dugotrajnog natezanja amo i tamo bijaše taj muž rješeno obuzba. Politika oblast nije pako pronasla pravednicu, da tuga muža u službi upostavi i u obćinske poslove uvede. (Zast. Spiničić: Ali to je učinio puk!)

Puk je dugo učinio kasnije i ako se ne varam jednoglasno. Taj jednoglasni izbor obćinskoga načelnika Pajlića — nužredno huli rečeno jednog Hrvata — jest jednoglasna odsuda proti postupanju političke oblasti u Primorju. Na drugoj strani postupa se napram onim obćinskim načelnikom, koji ne spadaju našoj stranci i koji nerade po pravici i zakonu, posve drugače. (Posve pravo)

U Malom Lošnju obavilo se pred godinu i nešto više naknadne izzore za zemaljski sabor.

Kao što je propisano za zemaljski i državne izbore, moralo se je i kod tih predičiti dotične paragrafa zemaljskog izbornog reda, kao što je gospodi poznato.

Našao se je taj jedan birac, koji je u ime svoje i u ime višje drugih biraca zahtjevao, da se pročita one zakonske ustanove ne samo italijanski, proti čemu nije prigovorio, nego i u zemlji običajnom hrvatskom jeziku. (Zast. Spiničić: U mjestu običajnom jeziku!) Da je također hrvatski jezik u mjestu običajni, dokazuje najbolje i to, da je kod netom objavljenih obćinskih izbora zadobila hrvatska stranka bar trećinu glasova, premda su naši provjedovali proti upjehu izbora, koji prosvjed imade se tekati rješiti. Pok imade dakle pravo ako smatra hrvatski jezik kao materinski i u mjestu običajni jezik.

Dotični gospod. načelnik nije pako dozvolio, da se pročita zakonske ustanove i u hrvatskom jeziku, a prisutni politički komisar nije imao toliko odvaznosti, da odčita načelniku čitajući, kao što bi bio morao, već je imao odlučnosti toliko, da je poletio za odbjelim načelnikom, te ovoga sklomuo na povratak tim, da se hrvatski neće ništa čitati. Gospodo moja! Muž, koji se pokazuje toli priestrani naprav svomu vlastitom puku, ili recimo bar proti jakoj manjini istoga, ako se već hoće rećina u Malom Lošnju smatrati talijanskim; takovog muža se je iz sjela političke oblasti u Trstu kao umjerenoga čovjeka za zamjenjaka zemaljskog kapetana Istre najtoplije preporučilo. (Čujte! Čujte! Zast. Spiničić: A kako se je pazio u slučaju sa Ostromanom?) To je još sudovom u ruci, te neću da o tom govorim, meni bi se to kao odvjetniku zamjerilo.

Sada dolazim na upliv političke oblasti što nu ga valjed zakonih ustanova i na temelju postojećih odnošaja vrši u poslovih vrlo važnih za nas, naime kod raznih zemaljskih i državnih izbora. (Konac sledi.)

Franina i Jurina

Fr. Ča da su dobili neki ter neki vraže fagi? Jur. Ni bila vraža ne, leg matja. Fr. Toliko boljje.

Različite viesti.

Za družbu sv. Cirila i Metoda u Istri pripisalo nam je fornta 3 valedastni gospodin Anton Kranc župnik u Materadi. U istu svrhu poslao je g. Anton Kozlović Krapičić u Materadi for. 1; nadalje u istu je svrhu dao g. Tonkela Mate iz Materadi 1 for. U istu svrhu dao je g. Anton Kozlović Ros 1 for.

O izboru u Oprtju jošte se niza ne čuje. Toliko do znanja poglavitomu gosp. Lasciac-u, c.k. kotarskomu upravitelju u Poreču.

† **Joso Gržetić**. Iz Raba dolazi nam tužna vjest, da je tamo preminuo dne 29. decembra 1896 valed. g. Joso Gržetić, tođm s otoka Krka a nastanjen odavna u Rabu. Pokojnik bijaše vrlo čestit svednik, rodoljub i hrvatski pisac. Njegovi poglavari cijenili su ga i štivali, a puk, komu je dielio sv. sakramente ljubio ga kao svoga oca. Umiljat, gostoljubiv, značajan i mudar, uživao je štovanje svojih znanaca i ljubav mnogobrojnih prijatelja, koje će baz dvojice ova tužna vjest veoma razniti. Za mladjih dana bavio se književnošću t. j. pjesničtvom i pisanjem pripovjedaka, koje su izašle tiskane u raznih beletrističkih listovih, i koje se čitale pravom nasladom. Tomu vrijednomu svedniku i rodoljubu bila duga uspomena.

K predstojećim izborom za carevinsko vječie. Iz nekotih obćina koparskoga kotara pišu nam, da su načelnici jur dobili nalog, da do 20 t. m. predlože političkoj oblasti listine za izbor zastupnika u Beč u II. IV. i V. kuriji. Sudeć po ovom nalogu se pred vrši novim izborom za carevinsko vječie i radi toga preporučamo toplo našim jednodnišnjem i prijateljem širom Istre i kvarnerskih otoka, da se dadu odmah na posao, da sastave mjestne odbore, koji će rukovoditi izbore i poduzeti sve potrebno, da se kod izbora zakon vrši i pravica jednako dieli. Na djelo da kle rodoljubi i prijatelji, jer nas čeka ljuta borba, kakve nije valjda jošte Istria doživjela.

Iz carevinskoga vječia. U školskom obzirui, kao i u mnogo drugom, bijaše sjednica od dne 5. t. m. car. vječia jako znamenita. Na glasovanje se doše srednje škole. Tu su Niemci postavili poseban predlog smjerajući proti takozvanoj *Šlovenskoj gimnaziji u Celju*, i nadvladali su sa 109 glasova proti 98 ostalih. Medju prvimi 109 su njemački liberalci, njemački Fortschrittleri, njemački antisemiti i njemački nacionalci. Medju 98 su Poljaci, Cesi, Slovenci i Hrvati, te par njemačkih konservativaca. Zaliti je, što je manjkalo toliko zastupnika slavenskih. Članova njemačke katoličke stranke nebijaše nikoga. Što jih bijaše, odaljili su se. Uspjehu glasovanja Niemci pljeskaju, dr. *Susterić* njim dovijuje, da se moradu sramiti; oni još jače viču.

Kod razprave o pučkom školstvu progovorio je prvi zast. *Spiničić*, i crtao jednu uru etnije pučkoga školstva u Istri i postupak oblasti. Na svrši rekao jih je par o slovenskoj školi u Gorici i Trstu, te odgovorio na kratko al smučno zast. Luzzattu na njegov juceranji govor. Govorniku su odobravalj Hrvati, Slovenci, Cesi i Poljaci, i čestitali mu.

Iza njega govorio je zastup. *Koblar* o školstvu u Koruskoj, Stajerskoj, Trstu i Gorici. I njemu se je odobravalo.

Pučka škola u Materadi Naši će se čitatelji jošte možda sjećati, kako je naš vrijedni puk u župi Materada (obćina Umag) zamolio više školske oblasti i samo ministarstvo nauka, da biza njegovu djecu učilo u školi, koja se tamo gradi, a do-

maćem ili materinskom jeziku djece, t. j. u hrvatskom jeziku, a kao predmet da bi se učilo i talijanski i njemački jezik u viših školskih razredih. Talijani i sarenjaci one obćine siino se srde, što se puk nada više pod njihov jarom, što je puk progledao i što nevarjuje njihovim sleparijam. Radi toga truse po onoj obćini; osobito po župi Materada glas, da se puk buni proti načelniku, koji da je Talijan i koji da hoće talijansku školu (Neka ju ima za svojju djecu. Op. slagara), da se neće puku dozvoliti više lov, da mu se neće graditi cesta i mnogo ovakvih i sličnih ludorija.

Našim prijateljem i rodoljubom u onoj obćini i u onoj župi preporučamo, da se nedaju ni prestrašiti ni zasliepiti. Oni su učinili molbu na temelju zakona i od te molbe nesmju odstapiti niti za jedan vlas.

Svaki ima po zakonu pravo, da se uči u školi u svojem jeziku: Talijan u talijanskom, Hrvat u hrvatskom, Niemac u njemačkom; pak i rina Bosna. U talijanskim školah Istre neću se nigdje hrvatski, a riedko gdje njemački; u hrvatskih uču se posvuda i talijanski li njemački, a tako će biti i u Materadi, ako budu muži — muži.

Zadnji javni sastanak političkoga društva „Edinost“ održavan na prvi dan nove godine u susjednom Rojnu, dišao se pridružio svim svojim predčastnikom i što se, tiše mnogobrojnosti obćinstva, te živahnosti i oduševljenja.

„Bratovštini hrv. ljudi u Istri“ darovao kao oprost od čestitanje prigodom promjene godine:

Jelušić Rajmund Beršić 2 for., Dr. Stanger Andrija Volosko 2 for., Dr. Trinajstić M. Buzet 2 for.

Povjerenik Andrijić Ante u Baški sakupio tamo i doposlao godišnje prinose od slediećih: Pop Ante Andrijić, pop Iv. Zic dušobrižnik u Dragi, pop Matej Oričić duh. pomoćnik u Baški, Seršić Dinko veletržac, Magašić Nikola učitelj u Dragi, Jurinović Vjekoslav učitelj na Sasku, Čubrančić Juraj obč. savjetnik, Francić Marko veletržac, Hero Marko obč. tajnik, Hero Ivan brodovlastnik, Magašić Niko trg., Kafanić Grgur svaki po 1 for. M. P. Dorčić trgovac, Bogdešić obč. savjetnik i Petar Dorčić mesar po 50 nč.

Pop Ante Andrijić župnik u Baški poklanja „Bratovštini“ 1 for., da počasti uspomenu blagopokojnog Ivana vit. Karabaića.

Povjerenik Jelušić Rajmund u Beršću doposlao god. članaricu za sledieće: Jelušić Rajmund i Kumičić Toma po 2 for., Pajalić Niko i Dešković Petar po 1 for., Rosović Marjan, Galović Ivan, Rubinić Marija i Veličić Petar po 50 novč., Barković Ivan 40 novč., Jedretić Kuzma, Petar de Karina i Manrović Josip po 30 novč.

Muzina pop Miho povjerenik u Dubašnici sakupio i doposlao od slediećih god. prinose: Milović pop Pave, Milović pop Šime i Bode Fran po 1 for., Šabalja Juraj i Kličić Zaharija po 50 novč., Radović Juraj i Kraljić ud. Franka po 30 novč.

Komančić Luka kamsolomac u Pakracu doposlao kao podupirajući član 1 for.

Javni sastanak političkoga društva „Edinost“ održavati će se u nedjelju dne 10. t. m. poslije podne u sv. Mariji Magdaleni gornjoj, t. j. u L. izbornom kotaru naše okolice.

Iz Voloske okolice pišu nam početkom nove godine 1897.: Čudom se začudih, gdje već ovo nekotoliko puta čujam djecu Voloske škola mlodročnih sastara putuju kući medju sobom govoriti talijanski. Kad se popitah bolje o stvari, kazalo mi se, da se i drugdje ne govori osim talijanski, da je to uredovni jezik sa djecom u i izvan škole. — Hrvatski da se govori samo dok djeca nauče talijanski, po tom bi jih hrvatski jezik služio kao sredstvo potajanjevazja — možda i ne hotimicnog. — Veto je to losa svjedocba za Volosko i Dok be sa svih strana vapije za narodnom školom, to mi ostavljam, da nam se neprijatelj potajno uvlači pod krov, da truje našu djecu. — Mnogi će grantuki radi toga ha mene, nu ja ću im biti vrlo zahvalan, ako me budu kadri o protivnom osvjedočiti. Reć će mi se, da se djeca uče sva tri jezika. Što mene haani, ako koje talijansko ili njemačko diete nauči hrvatski čitati? Kad medju sobom i kasnijih već odrasle govore talijanski. Napisah ove redke, ne možda, da koga napadam ili obzledim, već u plemenitoj namjeri, da se tui doskodi dok nezahvati većeg maba.

Na djelo dakle, da ne bude prekasno! Oprost od čestitanja: za „Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri“ izručio g. Dr. F. Mandić u Trstu for. 1. Veleć. g. Josip Vodička kapelan u Rakavcu izručio nam 1 for. za družbu Sv. Cirila i Metoda

Mjesto u Palu u Palestini. Iz Palu doznajemo koliko našim: Ovdšnjem rođjabinu i prvaku našim: G. Dru M. Lagolju dolazi Vaš velecijeni list pod pogovito. tiskanim naslovom: „Nu. broj. 50. od dne: 10. decembra 1896. bijaše, toll. gretan, da je vidio: bezplatno i svetu zemlju, jer je iz Beirut nakon devetnaestnaestnog putovanja sretno a Palu prispio.

Ovo nedonakamo na javnost, kao pritužbu proti poštanskom uredu, jer pritužbe više ništa nepomažu i neće pomoći kod buda kod ravnateljstvu pošta i brzjava poznati prijatelji našega naroda i jezika.

Glavna skupština Čitaonica u Mihotičih. Onaj sl. odbor javlja nam, da je sazvao skupštinu svojih članova za dne: 10. t. mj. u 4. sati popodne aličedim dnevnim redom: 1) izvješće tajnika. 2) izvješće blagajnika. 3) izvješće revizijskoga odbora. 4) obracun za god. 1896 i proračun za god. 1897. 5) izbor novog odbora i 6) možebitni predlozi. Bilo sretno!

Koncert pjevačkoga društva „Kola“. Orijednije mlado pjevačko društvo „Kola“ priredio je u nedjelju dne. 10. t. mj. u prostori- jah „Trzaskaškoga Škola“ svoj prvi koncert sa obilnim i zanimivim programom. Početak u 6 i pol sati na večer. Ulazina 50 novč. Slavni odbor očekuje, da će ga u rodoljubnom nastojanju obilato poduprijeti naše občinstvo.

Prastaška navala na kapelana gosp. Ivana Luka u Oprtlju. Od tamo nam pišu u kratko o divljajkoj navali na rečenog g. kapelana jedino radi toga, što je oglasio pod sv. misom nekoliko hrvatskih riječnih, namijenjenih izvanjekom putu. Pred crkvom dočekala ga oprtaljska fukara živdanjem, psikanjem, krikom: „sv. miso, sv. miso, sv. miso!“ te se je ta čeljad na njega poslužila proti svećeniku i kame- njetem. Na čelu te talijanski prosvjetljene svjetine bijaše neki Timens, dobro poznat policijskoj oblasti. O tomu drugi put više.

Pučko školstvo na Labinjini. Ala tužnih li nas posvuda, gdje nam Talijani zapovijedaju, a osobito tužnih li nas na Labinjini. Zapuštjeni smo, gospodine ured- nice, na milost i nemilost ostavljeni ljudih nam neprijatelja, krunjelom i Talijanom. Oni rade s nama što i kako ih volja. Niti sam „Nečisti“ nebi mogao raditi s nama, kao što rade oni.

Občina Labin broji oko 14 tisuća dšna, razdijeljenih na 12 podobčina nebro- jeđ gradic Labin. Ovdje vam živu sami Hrvati osim par „doteputna krunjela“ i ono malo Talijana, kojim imena svršavaju na lič (po njihovom na ich) u Labinu. Ti Ta- lijani iz Bosne, Dalmacije itd., imadu u gradu svoje učitelje i učiteljice, a mi na vanjaciini, pogodite koliko učitelja? Da nebište možda mislili, da ih imade više, kazat će vam, da nije nego samo jedan i to u Šuobregu. Svi ostali, 11 podobčina jesmo bez škola. Pitali smo ju toliko li toliko puta, ali sve uzalud: Labinjani nam je ne daju, veled; da nije novaca, ali za dšanje spomenika i za Legu imade stotina; a druge školske obilnosti valjda niti neznanju da nas imade!

Bila je doduše škola i u sv. Nedelji — paralelka na papiru —, dočim je u istini bila samo talijanska ili bolje rečeno, da potalijančnje našu djecu. Nu, učitelj je otišao, a drugog nema, pa neće valjda nitko ni doći. Govorilo se, da će doći neki novi učitelj iz Labina, kojeg bismo mi radi imati, ali po svoj prilici zalud ga očekujemo. Bio bi stajno i došao, nu buduć su Talijani i krunjeli u Istri svemogućti, prepričili su to na veoma lijep ali malo čestan način.

Kad se najma držalo za stalno, da će većeni učitelj doći (a valjda ne puše u njihov rog) kazaše, nema stana, gdje bi se moglo školu smjestiti jer da šijora Mar- jeta neda kuće, gdje je prije bila. Bačila je neda dapače i klupe van, a poslije ih natrag smjestila pod krov iste kuće. Pi- tamo sada ovima šijor Vitorija Škampačica zašto ne nade drugu kuću, ta u sv. Ne- delji ih imade dosta na razpolaganje, da- pače i kod samih krunjela, ako neće druge? Ili što bi bilo još bolje, mogli su nam već pristojno školsku zgradu učiniti samimi novci, koje su davali već toliko godina „šijori Marijetti“ za najamnine i učite- lju za stanarinu. Zašto ste davali pako gosp. učitelju povrh svega onih 80 ili 100 for. na godinu, da potalijančnje našu djecu, šta ne? Ali poslije tuča ne koristi zvoniti, tako ni nama pitati ih, jer nam neće na ništa valjano odgovoriti.

Mi smo sada lipe bez škola, a krun- jeli nam govore, da je bolje za nas, da je nemamo, jer da nećemo plaćati barem učitelja. Nećemo plaćati učitelja, a koji će možda plaćati za nas namet ili adicijonal, dakle krunjeli?

Ono par dotepuha krunjela htjeli bi imati onu zlosretnu Legiu školu. Mi im

toga nebranim, ako hoće makar turaku, ali mi za našu djecu je nećemo, jer znamo dobro kamo oni sujeraju tom svojom Le- gom; steti bi nam htjeli iz majčina kriva- nja, tuđu djecu, ugoviti ju, našu rođicu (kako oni to zovu), da poslije prokljuju naše kosti u grobovih. Ne, mi toga nećemo. Mi hoćemo našu djecu (onakovu školu, u kojoj se, ne po naše, nećemo da nam djeca govore (pod moram) arakom na- putu: Bon jorno ili bona sera, kako su to morala pod prvajšnjim učiteljem, kojemu mi želimo svaku sreću, ali (sa o) daleko od nas. Pa jesu li djeca razumljela, što su govorila? A da, razumljela i šta nije ljepše i Bogu draže, kad se lipe reče: Hvaljen Isus i Marija? po našu, što, razumljelo i dšete i mi.

Zapitali bi dakle ovima školske oblasti gdje god su, je li im rečeno, poznato, i ako je, što misle sa našom djecom u sv. Nedelji i po cijeloj Labinjini? Ovom pri- likom dozvolite mi, gospodine urednice, još ovo: U Rabcu bila se našla dobra duša, koje nije mogla gledati onoliko djece bez ikakvog nauka. Počela podučavati tu oboga djecu u pisanju i čitanju bezplatno. Ali šta čete, Talijani nemogooe ni toga trpeti, prijavili to školskim oblastim, i ove mjesto da tog poštenjaka pohvale na poštovanosti, zabranili mu svako daljnje podučavanje. Eto, danas se u Istri nemože ni privatno podučavati našu djecu u hr- vatskom jeziku. Ali da je ovaj naš pošte- njak kojom nesređom započeo podučavanje u talijanskom jeziku, u tuđem našem dječji jeziku, ovo moje glave ako bi se bila ni maknula nijedna školska oblast. Sve bi bilo u redu i sve bi to tada valjelo.

Prijateljem, štavateljem i rodoljubom širom Istri! Zuj mrtvačke kosa upavao ga u proljeću njegova života a starica Učka, kao brižna majka diete svoje, la- gašno privinula ga na čamerna gradi, da na njezinu sreću nade mira, koga mu ovaj svijet nemogaše dati.

Tek što je letnu u bijeli svijet, da domovini milenoj pomaze utirati suzice, nemila smrt poljubi ga hladnim svojim cietlovom.

Ob, koliko neispunjenih nada, koliko divnih želja leže s njim pod crnu grad: Ra jka Revelante-a uzor svećenika, iskrenog prijatelja, čeli- čnog rodoljuba neima više medju nama! Njegovu mrtvi ostanci leže na pustom groblju u Lupoglavi (Gorenjavas). Još samo malo, i nestati će drvenog onog križa, koji je jedini ured njegova prerana groba. Zar da mi njegovi prijatelji, štavatelji i rodoljubi smijemo to mlrne duše dopustiti? Da nismo vredni smoi toliko, da na nje- govu grobu podignemo skromni spomenik, vidljivi znak ljubavi i stovanja? Pokazati ćemo time, da naša ljubav do milog po- kojnika i preko groba traje; nčiniti ćemo čin rodoljubnog pieteta, dužnost prijatelja i štavatelja.

U tu svrhu ustrojio se odbor osim podpisano i od sliedeće p. n. gg.: Mon- signor Vinko Zamalić, župnik u Vo- loskom, Petar Pikulić župnik, Josip Svetličić učitelj oba u Gorenjovasi i Ljudevit Ciko vić, kapelan u Opa- tiji; ovaj zadnji će također nekšega pre- gleda radi, sa zahvalnošću primati prinose.

U Opatiji, 4. jenara 1897.

Za odbor
Julij Miran.

Iz Rieke pišu nam 4. t. mj. Stupili smo u novu godinu, pa ovo i mene, da staroj „Našoj Slugi“ čestitam, želeđ joj, da i u na- pred ostane kako do sada na braniku žalostne i biadne Istre, koja se neda ili bar prosvje- duje, da se manjna većini nameće.

Mi s ove strane Kantridž (tako zvane granice) radostno čitamo, kada tamo naši pod dičinim vodstvom prvaka sretno obijaju napadaje, i kada nastoje izvršiti ono, šta je naše negda- bilo. Mi se ne imamo ovdje čim hvaliti (za- ređi pravu istinu) to vriedi i za vas doduše u Cisalpaniji, ali nam je velika većina našoj stvari protivna. Magjari i Talijani za nevolju bavači, mrdze se medju sobom, ruku si po- davaju, da nam prave neprilike svakakove, ali ipak uzprkos svim njihovim javnim tvrd- njam, da nas neima, da je zemlja magjarska, „madre patria“ da su oni, stranac u ovom gra- du da zarani i da pregleđa place i tržišta, bi- stalno rekao, da se tu živo govori i razpravlja, ali jezikom, koji nije ni talijanski niti ma- gjarski; a da bi bio pak zavirio u crkve pro- šloga mjeseca, kada se pjevalo zornice, onda bi se bio za stalno morao ovičedočiti o tom, koji je taj narod, i koja mu je madre patria, te da granice na mostu i na Kantridž ne- diele nikakav narod i da je „sanguine talino“ ljudstva, kojom se nespasjenjaci i dotepenci liče. To vrlo dobro znaju naši protivnici, te žmireć kako i mačka, inusju varda za nas oči uprte, jer njim je trun u oku naša čita- onica. Za ovo društvo oni vada pitaju i izpi-

tavaju, te bi reč, da ih to jako zanima. Ako je skupština, izbori, plozovi, sve se komentira i o svemu sa kroji tabare po kavacama; koji su u čitaonicu primljeni, koji se je zahvalio i zašto i koji je njima po čudi ili ne. Da ne- kojim članovom nije po čudi novi odbor, to je stvar naravaka, jer svima nije nigda sve po volji; ali da naši protivnici u to nos za- hadaju, to je i smješno i pažnje vredno. Mi im ipak mrdimo račune, jer da nije Hrvata, pa bi provizorijem i Bachov zakon za štampu, postao bi svuvisan guverner i ono bahato vo- ljaštvu, kojim se Magjari biserom diče. Mi smo njim „un mal necessario“.

O našem budućem župniku nećemo se ništa, a glede budućeg guvernera prihiti- vam ovu samo to, da se pogovara, da će nas uređiti riečki zastupnik na ugarskom sa- saboru prof. Todor Bathyany.

Za načelniku stoluću bore se poznati naš odpadnik dr. Stanko Dalp Asta i Vaš poštovani zemljak dr. Gellietich (Je- lčić), nu moguće, da se i ovdje dogodi, da će treći zasjediti stolicu, dok se bude prva dvojica borila. Taj treći mogao bi biti barun Ledić, gradski viećnik. Ovaj reč bi da imade više mane; t. j. da ga nekogi sumnjice, da je Hrvat i da nima dostatno imetka za obna- šati onu čast.

Zenska podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Kastvu članarinu zagod. 1896 uplatila sliedeće:

Dešković Ljubica, Jurčić Ivanka, A. S. Burić ud. Adelina, Juretić Klementina, Munić Amalija sve u. Kastvu i Čila Mogo- rović u Gradiscu svaka po 1 for. —

Prigodom mlade sv. mise gosp. Frana Jurinčića dne 2. agusta t. g. u Kastvu sakupilo se 14 for. 30 novč.

U nedelju dne 23. agusta t. g. u ve- selom društvu kod Brnaci ostatak računna u iznosu od 1 for. 50 novč. darovao se družbi.

„Lovor“. Početkom nove godine po- četi će izlaziti u Zadru, tiskom „Narod- noga Lista“, beletristični list „Lovor“, i to dvaput mjesečno, u formatu bivše „Ikre“. Uredjavat će ga priznati pjesnik i književ- nik Rikard Katalinić-Jeršov. Potrebu ta- kovog lista već smo davno ošedali u Dalmaciji, pa se namado, da će rodoljubno občinstvo rado primiti na znanje ovu viest i list pripravnom predplatom što izdasnje poduprijeti. Do točnijih je p. e. platnika, hoće li taj poluhalni podhvati uspjieti. S toga najtoplije preporučamo svakom izobrazenom Hrvatu, da nesustegne ruku, već da ju rado pruži u tu svrhu, koja će bit na diku ovog „kollektiv hrvatsva“. „Lovor“ će iz- laziti svakog 10 i 25 u mjesecu, a cijena će mu biti na cijelu godinu florina 4; za učitelje i dijake florina 3.

„Pravi dalmatinac“. Čitamo u „Nar. Listu“ „Dalmata“ javlja, da će davnom 6. jenara početi u Zadru izlaziti na hrvat- akom jeziku jedan pučki listić pod naslo- vom „Pravi dalmatinac“. Taj listić izlaziti će triput na mjesec, a pokreću ga talija- naši občine zadarske, da ga str. u proti seoski puk zadarske okoline. Vidi se i po- ovom, koliko je autentično taljanstvo ob- cine zadarske, kad su uslovari hrvatskim ezikom služiti se, a da u narod šire ta- ljanšku propagandu. Svakako ove pobjede hrvatskog jezika u gradu Zadru nas mo- raju veseliti. Neka žive „Pravi dalmati- nac“, koji hoće, da hrvatski govori! Eto kakvim sredstvi služu se Talijanaši; u Dalmaciji „Pravi Dalmatinac“ u Istri „Prava“ itd.

„Slovenka“. Glasilo slovenskoga žen- stva. Ovdje je počeo izlaziti kao prilog „Edinosti“ sa novom gofinom list pod gornjim naslovom. Prvi broj, sastavljen je raznolik i marljivo te sudeći po duhu, koji se iziču u prvom broju, dobiti će slo- venske krasotice lipe, zabavan i poučan svoj časopis. Želim ovomu novomu pri- logu „Edinosti“ najbolji uspjeh, te časopi- „Slovenka“ preporučam i Hrvatima, koje se zauzimalo za žensko i urodno pitanje. „Slovenka“ izlazi svake druge subote na cijelom arku u velikoj osmini, te stoji na cijelu godinu 3 for. Predpata se šalje upravi „Edinosti“. Predplatnici „Edinosti“ dobivaju časopis „Slovenka“ za 2 for. na godinu.

Putujući zastupnik banke „Slavija“ za Istru. Iz kotara porečkoga pišu nam, da očekuju tamo najavljenoga im putnjudož zastupnika banke „Slavija“ u osobi našega rodoljuba iz Barbaona g. Pavla Spada, ko- jega preporučamo tuipjo g. svećenikom, učiteljem i ostalim našim znancem i pri- jateljem.

„Vienac“ broj 1. od 2. jenara izišao je s ovim sadržajem: Proslav, zboren na koncertu za postradale Zagore 18. prosinca 1896. Spjevao Hugo Badalić. — Objavni. Critica iz Slavonije. Napiso ju Josip Lovretić. — Dva standarta. Spjevao Silvrjo Str. Kranjčević. — Na novu godinu: Spjevao Aleksij Ročić. — Paron Vics.

Crta iz Istre, napisali Jeršov-Emin. — Na Silvestrovo. Napiso Rikard Katalinić Jeršov. — Zenidba. Sama nevjerovatjan dogodaj. Komedija u dva čina. Napiso ju N. Gogolj. — Glazba i religija. Na- pisao dr. Josip Florschütz. — Listak: K slikama. Književnost. Umjetnost. — Slike: Knjiška tvrdjiva. Pogled na Fužinu (gor- ski kotar). Kuca u Fužini, u kojoj se rodio dr. Franjo Rački. — „Vienac“ izlazi svake subote na dva arka. Cijena mu je na čit- tavu godinu poštom 7 for. inace 6 for.

Knjigoveza „Matice Hrvatske“. Po starom običaju preporučamo i ljeto gospodina Ivana Schneidera, poznatoga nekogovezu „Matice Hrvatske“, koji si je stekao lipe ime svojim krasnom i solidnom rad- njom oko „Matičinih“ knjiga. Vidi publico e tom oglaš nize.

Pjavnik — Cantualo. U zadnjem ko- manu „Službenoga Glasnika“ obnašla je hrvatska kr. zem. vlada odjel za bogoslovje: nastavu pod br. 13.763 obzirom na po- voljnu stručnjaku ocjenu toga djela pri- pustiti kao pomoćnu knjigu na svim on- zemaljskim k. m. učiteljskim školama a preporučiti za nabavu knjižnicama svih srednjih učilišta te svih viših i nižih pučkih škola u zemlji.

U Pjavniku nalazi orguljaš po izboru raznih misa, popjevaka o presv. olt. sa- kramentu, adventskih, krasnih božićnih, zatim korizmenih, uzkranih. Majke Božje, svetačkih i prigodnih itd. uz to ima zgod- nih preludija i sve upute kod ceremonijah, i stoga nebi smjelo biti crkva niti škole bez Pjavnika.

U mnogih crkvah, gdje dušobrižnici i orguljaši pregnuše učiti i pjevati po Can- tualu u kratko vrijeme se je pokazao po- tućio lipe napredak i polag njega postig- nuti do se korektno i jedinstveno pjevanje, samo treba dakako imati dobru volju, mara i ustrajnosti.

Pjavnik se dobiva kod samih izdava- telja — Kintleina i Kulandera, u svih zagrebačkih knj. žara, zatim u tiskari An- tuna Scholza, Gajeva ulica i stoji tvrdo vezan 7 for. 80 nč. sa odpremom i pošta- rinom 57 nč. više.

Listunica predništva. Ono i gospodi širom Istre, koja nas pi- taju, da ih imade u zašti posto „Eto bi bi- lo lijepo, da se u Istri, a li žalibože više neima, i da se rad, o novom izdanju toli obil- jubenoga molitvenika nosoboravog Dobro. Od list ga pica moze sa dobiti u dšupskoj pisarni ovdje također krasan molitvenik „Mladi Bo- go ljub“.

Listunica uprave. Gosp. V. M. u M. Ono se netičo Vaših odnošaja; šaljom vam unaprijed list; zdavot!

P. n. gg. članovom „Matice Hrvatske“. Čast mi je upozoriti p. n. gg. povjere- nike i članove „Matice Hrvatske“, da će knjige „Matice“ za god. 1896. koncem siječnja gotovo biti i da se iste ukoliko vezane mogu kod mene i ove godine naručiti. Vezovi „Matičinih“ knjiga vrlo su ukuzmi i originalni.

Cijene vezanih knjiga:

Gjvarin: „Iz bilinskoga svijeta“
Knjiga IV. for. —70
Valta: „Poviest srednjega rieka“ —60
Dio III. 2 —60
Adamočić: „Francuzka drama“ —50
(Slike iz svjetske knjiž. IV.) —50
„Niz najtoplijih ruskih pripovjesta“ —40
(Slaven. knjiž. IV.) —40
Dežman: „Izabrani spisi“ —30
Novak: „Nikola Baršić“ —30
Badalić: „Izabrane pjesme“ —30
Osman-Aziz: „Na pragu novoga doba“ —30
Leskvar: „Prava dvori“ —30
Tomić Herm.: „Ljubav i sijaj“ —30

Ukupno for. 4:—

Prievodi grčkih i rimskih klasika:

Virgil. Djela I „Eneide“ for. —40
Maccallay: „Odabrani esay“ —40

Hrvatske narodna pjesme:

„Junacke pjesme“. Knjiga I. for. —08

Pošto mi je slavni odbor „Matice Hr- vatske“ povjerio i ove godine odpremu „Ma- tičinih“ knjiga, to ću naručeno urezane knjige zajedno sa drugimi knjigami p. n. gg. povje- nikom „Matice“ priprijeti.

S toga p. n. gg. članove „Matice“ naj- uljudnije molim, da mi svoje cijene naručbe kao što i odpadojati svotu poštanske do- značnicom čim prije pripolati blagovrlno.

U Zagrebu, mjeseca stečaja 1897.

Ivan Schneider
knjigoveza „Matice Hrvatske“
Frankopanska ulica broj 4.

Zidni koledar za god. 1897. Diktara Dolens, trg. valja vezanin u Trstu N. 1 pripremila je za god. 1897. zidni koledar, te ga prodaje po 20 nč. komad, poštom 25 novč. komad.

Sve vrsti

tambura

dobivaju se kod tvrdke:
J. Stjepušin
SSAK

Cienike šaljem na zahtjev svakomu franko.

„Tržaška posojilnica in hranilnica“

(registrirana zadruga s ograničenom jamčevinom).
u Trstu Via Molin piccolo br. 1, I. kat
(blizu nove poštanske zgrade.)

Dejo posude na uknjižbe uz 5 1/2%; na mjesice po 6%; na zaloge po 5 1/2%.
Prima študovne uložke uz 4%. — Ureduje svaki dan od 9—12 sati prije podne i od 3—4 sata poslije podne. a u nedjelju i u praznici od 10—12 sati prije podne. — Isplaćuje se svaki ponedjeljak od 11—12 sati prije podne i svaki četvrtak od 3—4 sata poslije podne. Glavne dionice vrijede 200 kruna. Zadrugine dionice mogu se plaćati u mjesečnih obrocih po 1 for. a vrijedi svaka 10 for.

Pserhoferova
liječarna „K zlatnoj državnoj jabuki“

Beč I. — Singerstrasse broj 15 — Beč I.

J. Pserhoferove krugljice za čišćenje

jesu davno prokušane, lahko čisteće i od više lječnika obćinstvu preporučeno domaće sredstvo. Ove krugljice su iste, poznane obćinstvu već više desetljeća pod imenom „J. Pserhoferove krv čisteće krugljice“, te se izjeluju prave jedino u liječarni „Kod zlatne državne jabuke“, Beč I., Singerstrasse br. 15.

Ciena krugljica: 1 škatulja sa 15 krugljica 21 nč.; jedan omot sa 6 škatulja 1 for. 6 nč. Ako se imao unaprijed platiti, stane se poštinskim sajednom: 1 omot. 1 for. 25 nč.; 2 omota 2 for. 80 nč.; 3 omota 3 for. 35 nč.; 4 omota 4 for. 40 nč.; 5 omota 5 for. 20 nč.; 10 omota 9 for. 20 nč. (Manje od jednog omota se ne raspolože).

Molimo da se izričito zahtjeva: „J. Pserhoferove krv čisteće krugljice“ i pasiti valja, da poklopac svake škatulje imade isti podpis: J. Pserhofer sa crvenim mastilom napisan, kojega je vidjeti u naputku sa porabu.

Balsam za ozebline J. Pserhoferova, 1 ponuda 40 nov.; pravo poštarske 65 nč. Trputčev sok za ličćenje sjeza 1 boćica 50 nč.

Balsam za peša 1 boćica 40 nov., pravo poštarske 65 nč. Stalovi kola preparati, izvrsna krpajuću sredstva za čišćenje i liječenje: 1 litra 1 for. 60 nč., 1/2 litra 55 nč.

Borka želudacna tinktura (prije životna esenca avana) vrlo raztopljiva sredstvo za čišćenje i liječenje: 1 litra 1 for. 60 nč., 1/2 litra 55 nč.

Osni imenovanih pripravah nalaze se djelomično u pohrani svi u austrijskih novinah i u inozemski farmaceutički specijalitati. Na zahtjevanje prikazuje se točno sve u skladu sa naznačeno se tvornice po vrlo niskoj cieni.

Razpošiljanje po pošti izvršuje se točno, a novan valja unaprijed odposlati; veća naručna štije se također uz poštansko posrežje. Kad odaslanja novca, po poštanskoj naputatel stare porto manje nego uz posrežje.

koje živjelo ili kripi želudca, kada je pokvaren; 1 boćica 22 nč., 1 dacet (12 kom.) 2 for.

Mast za rane, 1 boćica 50 nč.

Tarabiniska posuda J. Pserhoferova pospješuje različenje vianju, 1 škatulja 2 for. od pok. prof. Srećak.

Smola za čišćenje rana 1 boćica 50 nč.; pravo poštarske 75 nč.

Universalna čisteća sol A. W. Bulchea; domaće sredstvo protiv posljedica slabe probave; 1 omot 1 for.

Velka lutrija u Inomostu po 50 novčića

Glavni zgoditak

75.000

Srećke po 50 novč. preporuča: Giuseppe Bolaffio, Alessandro Levi, Mandel & Co., Girolamo Mergurg, Iga. Neuman, Marco Nigris, Lucio Schiffmann.

Yućenje neoporecivo 20. februara 1897.

krunah. U gotovom sa 20% odbitka.

Babrijel Piccoli liječarnik u Istrijskim. Molim Vas poslužiti mi 30 boćica Vreće čišćenja želudacne tinkture, koju se dosta može nazvati „boćicom Piccoli“. S. F. Piccoli, Záhny — Istra. Otkada se je počela moja supruginja ličiti Trstom želudacnom tinkturom, pitalo se je je mjesto stanje u Istria, da se čim kra da je pomogla. Prcvacašca Izvrtiti Jelenovinar Vrhovna — Istra. Želudacnu tinkturu Piccoli-a razprodaje se u liječarnah po 15 nč. boćica.

Ljekarna k Zrinjskomu H. BRODJOVIN Zagreb, Zrinjski trg broj 20.

Preporuča kao najbolje sredstvo proti kašlju, promuklosti, hrapavosti, preobolji i plućnom kataru svježi **trputčev sok**. Ciena boćeli 75 novč. Uz taj iz svježeg bilja priredjen sok preporučam moj izvrsno djelujući: **Gorski čaj proti kašlju**, koji znatno pospješuje djelovanje istoga. Ciena omota 85 nč. **Sok proti kašlju za djecu**. Djeluje izvrsno kod djece kod prehlade, kašlja, brzapca i plućnih bolesti. Ciena boćeli 50 nč. Najbolje sredstvo je: **Mazilo proti kostobolji** kod trganja, reumatizma, ischiasa, bolih u zglobovima, kukovima, te kod svih podkožnih bolesti, koje nastaju usljed prehlade i nalezlosti. Ciena boćeli sa naputkom 75 nč. **Obširni cienici na zahtjev badava i franko**

Ljekarna k Zrinjskomu H. BRODJOVIN Zagreb, Zrinjski trg broj 20.

Tko pije **Kathreiner-Kneippovu sladovu kavu?**

Svi koji žele biti i ostati zdravi, bez da se ostave ugodnoga užitka kave. Primjesa Kathreinerove kave odstranjuje obće poznato i naročito kod redovitoga užitka zdravlju škodljivo i živce uzrujavajuće djelovanje zrne kave. **Svi** kojima je zdravlje poremećeno. Naročito se je kod bolesnih na živcima i želudcu u hiljadama slučajeva „čista“ Kathreinerova kava pokazala kao izvrstno, zdravo i lako probavljivo piće. **Sve** gospodje i djeca nježnoga ustroja, kojima hraniiva Kathreinerova kava dobro prija i s toga ju „čistu“ ili sa zrnatom kavom pomješanu osobito vole radi njenog ugodnog i voljkog teka. **Svi** koji u svom kućanstvu hoće štediti, a ipak žele piti ležnu i zdravu kavu. To pruža jedino i u punoj mjeri Kathreinerova kava kao primjesa zrnatoj ili ako se „čista“ pije.

Kathreiner-Kneippova sladova kava prava je zdravstvena i obite jaka kava, najčišći naravni produkt u cilim zemlja iz najboljega siada tvornice, te joj se po priznanju prvih liječničkih autoriteta prokušanim Kathreinerovim načinom posuje omiljoo okus zrne kave. Jedino Kathreinerova kava sjedinjuje u sebi, sa ugodnim tekom eksotičke zrne kave, sve zdravstvene liječnički priznate i potvrđene prednosti domaće sladove kave.

Molba: Tko neželi biti zaveden ili oštećen neka kod kupovanja točno pazi na polag otišnuti zaštitni znak, koji se nalazi „Kathreiner“ i na svakom originalnom omotu sa imenom „Kathreiner“.

Omoti bez imena „Kathreiner“ patvoreni su.

Najbolje mi prija!